

פרשת קדושים – לימוד זכות

נאמר בפרשה: "לא תקום ולא תטור את בני עמך, ואהבת לרעך כמוך" (יט יח).

על מצווה זו כתב הרמב"ם: מצווה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר: "ואהבת לרעך כמוך", לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו".

וכך כתב רבנו יונה בשערי תשובה (שער שלישי): כי תראה אדם אשר ידבר דבר או יעשה מעשה ויש לשפוט דברו ומעשהו לצד טובה ולצד הזכות, אם האיש ההוא ירא אלוקים התחייבת לדון אותו לכף זכות; ואם הוא מן הבינונים אשר יזהרו מן החטא ופעמים יכשלו בו, יש עליך להטות הספק ולהכריעו לכף הזכות.

נשאלת השאלה כיצד אפשר לקיים את המצווה הזאת לאהוב כל אחד ולספר בשבחו, הרי הנטייה של האדם למצוא גם חסרונות אצל השני וכיצד יוכל לספר רק בשבחו?

התשובה על כך בציווי הכתוב בפרשה: "בצדק תשפוט עמיתך" (יט טו). את הפסוק הזה דרשו רבותינו במסכת שבועות (ל). ואמרו: אם עומדים לפני הדיין שני בעלי דין, שהדיין לא יאפשר לאחד מהם לשבת ומהשני יבקש לעמוד, ושלא ייתן לאחד לדבר בלי הפסקה ומהשני יבקש לקצר בדבריו.

פירוש נוסף לפסוק "בצדק תשפוט עמיתך": הווי דן את חברך לכף זכות, כלומר שגם על מעשיו הרעים של האדם צריך ללמד זכות.

וכך כתב הרמב"ם בספר המצוות מצווה קעז: חייב אדם לדון את חברו לכף זכות ולא יפרש מעשיו ודבריו אלא לטוב ולחסד.

מידת הדין שבה דן הקב"ה את בני האדם היא מידה קשה, ומסופר במסכת חגיגה (ד). שכשרבי אלעזר היה מגיע לפסוק שבו התגלה יוסף לאחיו "ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו" (בראשית מה ג) הוא היה בוכה. הוא הסביר מדוע הוא בוכה: אם על תוכחה של בשר ודם האחים נבהלו ולא יכלו לענות, על תוכחה של הקב"ה על אחת כמה וכמה שלא יהיה לאדם מה לענות, ואם כן איך אפשר לעמוד בדינו של הקב"ה?

רבותינו נתנו עצה טובה, וכך אמרו במסכת שבת (קכז): הדן את חברו לכף זכות, דנים אותו לזכות.

ועד כמה צריך ללמד זכות אפשר ללמוד מהנאמר במסכת שבת (לב.) רבותינו דרשו את הפסוק באיוב (לג כג-כד) "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף, להגיד לאדם יושרו, ויחוננו, ויאמר פדהו מרדת שחת, מצאתי כופר" וכך אמרו: לפעמים אדם עושה מעשה רע, אבל יש מלאך בשמים שמוצא שבמעשה הרע יש אחד חלקי אלף של דבר טוב, ובמציאת הזכות הקטנה הזאת מציל המלאך את האדם מעונש.

במיוחד בימים אלה של ספירת העומר שבהם נוהגים מנהגי אבלות על מותם של תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה, נלמד זכות אחד על השני ובכך נקרב את גאולת ישראל השלמה.